

ระเบียบ วิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ทางเลือกที่จะทำแท้ง: การพิทักษ์สิทธิผู้หญิงของวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง” ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการศึกษา จากนั้นรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เฉพาะกลุ่มที่ผู้ศึกษาเลือกแล้วว่าเป็นผู้มีส่วนในการรณรงค์ เคลื่อนไหว และสนับสนุน “ทางเลือกที่จะทำแท้ง” ซึ่งมีผลต่อการพิทักษ์สิทธิผู้หญิง อีกทั้งยังสามารถที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิจัยเชิงบรรยาย

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดของนักวิชาชีพที่มีต่อ “ทางเลือกที่จะทำแท้ง” บทบาทการพิทักษ์สิทธิผู้หญิงของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ และแนวทางในการปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจ แบ่งวิธีการศึกษา ออกเป็น

1. การศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content Analysis and Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ หนังสือ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ สิ่งตีพิมพ์ รวมทั้งบทความในนิตยสาร วารสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงพื้นฐานและนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลผลเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การศึกษาในเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับนักวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง รวมทั้งมีบทบาทและอิทธิพลในทางความคิดต่อคนในสังคม เพื่อช่วยในการตีความและวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการทำแท้งย้อนหลัง 10 ปี เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ เช่น บทความทางวิชาการ งานวิจัย รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นบนเวทีสาธารณะ ซึ่งการศึกษานี้ ผู้ศึกษาเลือกศึกษาเฉพาะนักวิชาชีพที่มีแนวคิดสนับสนุน “ทางเลือกที่จะทำแท้ง” หลังจากนั้นผู้ศึกษาได้ติดต่อขออนุญาตเพื่อเข้าไปสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการศึกษามีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น รวมถึงทัศนคติและแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากประเด็นในการศึกษาครั้งนี้เป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน โดยเฉพาะกับความรู้สึกของคนในสังคม ผู้ศึกษาจึงทำได้เพียงกำหนดแนวคำถามแบบกว้าง ๆ ในบางประเด็น เพื่อที่จะสามารถตอบคำถามได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ขณะที่บางประเด็นไม่สามารถหาข้อมูลได้ด้วยการใช้แนวคำถามที่จำกัดโดยแนวคิดของผู้ศึกษา ทำให้การสัมภาษณ์จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นทั้งการตั้งคำถามและการตอบคำถาม

ผู้ศึกษาใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ประมาณ 6 เดือน เนื่องจากในสังคมไทยการทำแท้งเป็นเรื่องที่อ่อนไหวต่อความรู้สึกของคนในสังคม ทำให้การขออนุญาตเข้าไปสัมภาษณ์ในบางวิชาชีพ จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องสังกัดอยู่ก่อน ขณะที่ในบางวิชาชีพก็จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทางด้านจริยธรรม ส่งผลให้ขั้นตอนในการขออนุญาตต้องใช้เวลาในการพิจารณาที่ยาวพอสมควร ซึ่งนักวิชาชีพที่เข้าร่วมในการศึกษานี้มีจำนวนทั้งสิ้น 21 คนแบ่งเป็น 10 วิชาชีพประกอบไปด้วย บุคลากรทางการแพทย์ บุคลากรที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม นักต่อสู้เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ นักวิชาการ นักสิทธิมนุษยชน นักสังคมสงเคราะห์ บุคลากรทางศาสนา นักการเมือง ตัวแทนภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อมวลชน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีแนวคิดที่สนับสนุน “การทำแท้ง” หรือ “การยุติการตั้งครรภ์” ในฐานะทางเลือกหนึ่งของผู้หญิง และเนื่องจากนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการทำแท้งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในที่นี้ผู้ศึกษาเลือกศึกษาเฉพาะนักวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเพื่อให้เกิด “ทางเลือกที่จะทำแท้ง” ซึ่งกลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษานั้นอาจจะไม่ได้หมายถึงการเป็นตัวแทนทางความรู้สึกของคนทั้งหมดในสังคม แต่ก็ถือว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิทักษ์สิทธิผู้หญิง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนั้นข้อมูลเชิงลึกที่ได้จึงเป็นการเสนอแนวคิดเพียงด้านหนึ่งด้วยมุมมองของกลุ่มประชากรที่ผู้ศึกษาเลือกในเรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้หญิง ซึ่งกลุ่มประชากรที่ผู้ศึกษาเลือก ประกอบด้วย

1. บุคลากรทางการแพทย์

1.1 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ กรรมการกฤษฎีกา และที่ปรึกษาศูนย์กฎหมายสุขภาพจริยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.2 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์กำแหง จาตุรจินดา ประธานราชวิทยาลัย สูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย

2. บุคลากรที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

2.1 ดร. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม

2.2 พนักงานอัยการ สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุดจำนวน 1 ราย ซึ่งผู้ศึกษาขอสงวนชื่อ

3. นักเคลื่อนไหวเพื่อสุขภาพผู้หญิง

3.1 คุณณัฐยา บุญภักดี ผู้ประสานงานมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.)

3.2 คุณสุนันท์ ดวงจันทร์ หัวหน้าโครงการสตรีและบุรุษศึกษา สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (สวท.)

3.3 คุณสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง คุณจิตรา คชเดช เลขาธิการสหพันธ์พันธ์แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ และการตัดเย็บเสื้อผ้าแห่งประเทศไทย

4. นักวิชาการ

4.1 รองศาสตราจารย์ ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ในฐานะกรรมการโครงการสุขภาพของคนไทย

4.2 รองศาสตราจารย์ ดร. ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ และอาจารย์หลักสูตรมหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4.3 รองศาสตราจารย์ ใจ อึ้งภากรณ์ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. นักสิทธิมนุษยชน

คุณนัยนา สุภาพงษ์ กรรมการสิทธิมนุษยชน

6. นักสังคมสงเคราะห์

6.1 นักสังคมสงเคราะห์ ประจำโรงพยาบาลรัฐบาลจำนวน 1 รายซึ่งผู้ศึกษาขอสงวนชื่อ

6.2 คุณกรวิทย์ วรสุข ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

7. บุคลากรทางศาสนา

7.1 พระอาจารย์นายแพทย์มโน เมตตานุโธ ภิกขุ (น.พ.มโน เลหาวิช) ที่ปรึกษากิจกรรมพระพุทธศาสนาในเลขาธิการใหญ่องค์กรสมัชชาศาสนาเพื่อสันติแห่งโลก องค์กร WCRP ประจำสำนักงานสหประชาชาติและอาจารย์พิเศษคณะปรัชญาและศีลธรรม มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

7.2 พระชาย วรธัมโม ภิกขุ วัดเขียนเขต

8. นักการเมือง

8.1 คุณวีระศักดิ์ โค้วสุรัตน์ รองหัวหน้าพรรคชาติไทย อดีตผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และกระทรวงวัฒนธรรม (วธ.)

9. ตัวแทนภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9.1 คุณกิ่งแก้ว อินหว่าง รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

9.2 คุณนงลักษณ์ บุญไทย นักวิชาการ กองอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

10. สื่อสารมวลชน

10.1 คุณชวิตา วาทินชัย ผู้สื่อข่าว สำนักข่าวไทย โมเดิร์นไนน์ทีวี

10.2 คุณสนิทสุดา เอกชัย บรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
รวมทั้งหมด 21 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนและเป็นความรู้ขั้นพื้นฐาน ข้อมูลที่ใช้มาจากเอกสารประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 หนังสือทั่ว ๆ ไป รวมถึงคู่มือ เอกสารประกอบคำบรรยาย เอกสารประกอบจากงานสัมมนาต่าง ๆ หนังสือแปล และหนังสือพิมพ์รายวัน

1.2 รายงานการวิจัย บทความ รายงานการศึกษา เอกสารทางวิชาการที่นำเสนอ ผลการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการในประเด็นที่จะศึกษาโดยเฉพาะ

1.3 วิทยานิพนธ์ ถือว่าเป็นงานวิจัยรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยนำข้อมูลบางส่วนมาใช้เพื่อ อ้างอิงในงาน

1.4 วารสาร เป็นวารสารที่มีการนำเสนอบทความทางวิชาการที่สำคัญ รวมทั้ง ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในทางวิชาการ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นกระบวนการศึกษาเชิง คุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์บุคคล (Oral History) ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการทำแท้งใน สังคมไทย ซึ่งจะมีแนวคำถามแบบกว้าง ๆ เป็นส่วนช่วยในการสัมภาษณ์ เพื่อทำความเข้าใจและ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการ ประกอบไปด้วย

2.1 ขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานที่ นักวิชาชีพสังกัดอยู่ จากหลักสูตรตรีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ (ปัจจุบัน) มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

2.2 ยื่นหนังสือขออนุญาตกับนักวิชาชีพ รวมทั้งหน่วยงานที่นักวิชาชีพสังกัด พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

2.3 หลังจากได้รับการตอบรับแล้ว ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการศึกษาทั้ง 21 คน

2.4 ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และ ขออนุญาตอัดเทปการสัมภาษณ์ บันทึกวันที่สัมภาษณ์ เมื่อได้รับอนุญาตจึงเริ่มต้นการสัมภาษณ์

2.5 หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาใช้วิธีถอดเทปการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ผู้ศึกษา เริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชากรที่ผู้ศึกษาได้เลือกไว้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเข้าใจและ ตรงประเด็นที่จะศึกษา

2. การตั้งคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ในประเด็นที่ต้องการศึกษา ได้แก่ แนวคิดของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง บทบาทของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการปฏิบัติของ

นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าการสัมภาษณ์จะมีลักษณะที่ยืดหยุ่น แต่เนื้อหาการสัมภาษณ์นั้นก็ตรงประเด็นต่อเรื่องที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
4. การจดบันทึกขณะที่สัมภาษณ์และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หลังจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ บทความ หนังสือ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาประเด็นหลัก จากนั้นนำมาเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษา แบ่งรายละเอียดการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชากรที่ผู้ศึกษาเลือกศึกษา นำมาบรรยายโดยใช้กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้
2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเชื่อมโยงกับการนำเสนอเนื้อหาจากข้อมูลเอกสาร